

Co-innovatie: bedrijfsleven bepaalt, de overheid betaalt

stelling

>> Anton Vermeer, voorzitter ZLTO

'Dat het bedrijfsleven bepaalt, staat als een paal boven water. Als ondernemer of ondernemende partij moet je zelf willen investeren. Maar niet alleen. De overheid moet partner willen zijn, op regionaal, nationaal of Europees niveau. Voorwaarde hiervoor is natuurlijk dat de ideeën goed zijn en de juiste richting op gaan. De vorm van support kan variëren: bijvoorbeeld door mensen vrij te maken die meedenken of door geld in te zetten. Maar de overheid werkt nog te weinig op deze manier. Vaak is er te weinig focus. Heel veel geld wordt te versnipperd ingezet om maar zoveel mogelijk partijen tevreden te houden. Grensverleggende initiatieven met een lange termijnscoop redden het niet, want dan praat je over heel stevige budgetten.

Nu heeft Nederland nog een topositie in Europa en in de wereld, maar Nederland houdt die alleen als we blijven vernieuwen en nieuwe vragen oppakken. Dat vraagt om gerichte ondersteuning van de overheid bij kennisvragen over voeding en gezondheid. Neem bijvoorbeeld voedingsstoffen: hoe kun je veredelingsbedrijven meekrijgen om hier op te veredelen en hoe kun je in de primaire teelt het gehalte goede voedingsstoffen verhogen? Dat voeding en gezondheid aandacht nodig hebben, daar is ook geen discussie over. De overheid moet de keuze voor deze onderwerpen volhouden bij de verdeling van de centen. En dus ook partijen teleurstellen. Kleinere, praktische projecten die in die hoofdlijnen passen kunnen best meedoen. Is dat niet zo, wees dan consequent en zeg nee.'

>> Peter Jens, directeur Biologica

'Ik heb er grote moeite mee dat het bedrijfsleven onderzoeksagenda's bepaalt, die de overheid betaalt. Het bedrijfsleven kan voor de *quick fix* gaan, wat uiteindelijk tot grote maatschappelijke kosten kan leiden. Bijvoorbeeld als de productiemethoden de omgeving vervuilen, wat je pas tien jaar later merkt. Subsidies voor de agribusiness hebben er voor een deel voor gezorgd dat we nu zoveel problemen moeten oplossen. De overheid heeft, wat mij betreft, alleen mandaat om innovaties buiten huidige systemen aan te jagen. Innovatie binnen huidige systemen vraagt om een bescheiden rol van de overheid.

Ik voel dat er meer interesse is in innovaties. Ook binnen de biologische landbouw zie je een hele nieuwe generatie jonge agrarische ondernemers zonder de overheid gewoon als razende roelanden innoveren. Maar we moeten echt willen innoveren. Onredelijk en drammerig zijn in onze innovatiezucht. Soms wordt innovatie gezien als een zucht-klus. We lijken gemakzuchtig en wijzen te vaak naar de overheid voor ondersteuning. Als innovator moet je gedwongen en getraind worden om aan te kloppen bij durfkapitalisten. Van de honderd afspraken om financiering te krijgen leiden 99 tot niets, maar die 99 nee's maken wel jouw project beter.'

>> Jos van der Heijden, Gemeente Venlo

‘Inderdaad moet er een ondernemer zijn die de koers uitzet, het product vastpakt en er wat van maakt. Hij bepaalt, maar niet alles. Dat de overheid betaalt is ook te kort door de bocht. De overheid moet wel breed ondersteunen: met geld, bij knellende regelgeving of bij grensoverschrijdende contacten.

Overheden en ondernemers hebben een gedeeld belang bij innovatie, al is dat belang niet altijd hetzelfde. De ondernemer wil er uiteindelijk beter van worden. De overheid heeft er bijvoorbeeld belang bij dat het concurrentievermogen ten opzichte van het buitenland overeind blijft of dat er toegevoegde waarde in de regio ontstaat wat leidt tot meer welvaart, welzijn en werkgelegenheid. Het gedeelde belang is dat de ondernemer in staat is de innovatie op te pakken pakt en dit ook daadwerkelijk doet. Maar de overheid kan niet klakkeloos elk idee en elke ondernemer steunen. Ze moet focus aanbrengen, zodat de steun niet te versnipperd is.

Vervolgens moet ze, al voordat het plan klaar is, met de initiatiefnemers in gesprek gaan. Samen moeten ze kijken hoe ze kunnen zorgen dat het plan past in de middelen die de overheid heeft. Dán is het co-innovatie. Bij de provincie Limburg, waar ik hiervoor heb gewerkt, deden we dat zo.

Wat je zeker niet moet doen, is op lijstjes afvinken of het initiatief aan alle voorwaarden voldoet. En als er een paar hokjes niet zijn afgevinkt de ondersteuning afwijzen. Zo zie je dat gebeuren bij de tenderregelingen van de landelijke overheid. Maar dat werkt niet.’

>> Pieter Brooijmans, teeltdeskundige en R&D agrarische zaken bij Suikerunie

‘Het is niet zo dat innovaties alleen slagen als de overheid betaalt. Wel gaan innovaties veel sneller als de overheid ze ondersteunt. Als

je niet weet of een bepaalde innovatierichting economisch rendabel gaat worden, dan zet je als bedrijfsleven een pas op de plaats. Vaak is het effect van een innovatie nu nog niet in beeld omdat de economische omstandigheden er op dit moment niet naar zijn. De overheid kan die marktrisico's wegnemen. Zeker als de ontwikkelingen op termijn wel wenselijk zijn, zou de overheid moeten bijdragen. Neem hernieuwbare energie. Het vergt veel investeringen om alternatieve producten van de grond te tillen. Ik voorzie dat we behoorlijk achter gaan lopen, omdat ons omringende landen er fors in investeren. Bij ons is er geen ondersteuning. Gevolg is dat er ook geen innovaties zullen plaatsvinden.’

>> Laurens Klerkx, onderzoeker Wageningen UR

‘Het is goed dat het bedrijfsleven mee bepaalt, maar ze mag ook best mee betalen. Zeker als er belangrijke private winsten te halen zijn. Maar in het begin zijn die niet altijd duidelijk waardoor je veel initiatieven ziet ontkiemen, die daarna een stille dood sterven. Je hebt een bepaalde kritische massa nodig van voldoende bedrijven die samen een markt creëren. Maar dat lukt vaak niet, omdat ze onvoldoende schaalgrootte hebben. Dat is een vicieuze cirkel, waar de overheid op in moet springen. Alleen doet die dat niet graag, omdat ze dat vaak ziet als ondersteuning van individuele bedrijven. Het is ook een lastige keuze.

Ik zie het als de rol van de overheid om fundamenteel onderzoek te bekostigen, partijen bij elkaar te brengen en garant te staan voor financiering. Dat laatste is nodig, omdat banken de risico's vaak te groot vinden. Bedrijven die willen innoveren kunnen vaak nergens terecht omdat regelingen vaak heel specifiek zijn of maar heel weinig geld beschikbaar stellen. De overheid kan dat ondervangen met een garantiefonds.’ LN

